

UPOZORNĚNÍ: Tento dokument má sloužit výhradně k osobní potřebě oprávněného uživatele a k jeho studijním účelům, je majetkem IPVZ a podléhá autorskému zákonu č. 121/2000 Sb.

Institut postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví Praha
Škola veřejného zdravotnictví

Financování Národní lékařské knihovny

Ing.Kateřina Žďárská

Praha
2007

UPOZORNĚNÍ: Tento dokument má sloužit výhradně k osobní potřebě oprávněného uživatele a k jeho studijním účelům, je majetkem IPVZ a podléhá autorskému zákonu č. 121/2000 Sb.

Souhrn:

V atestační práci se zabývám problematikou financování Národní lékařské knihovny, organizační složky státu, specializované knihovny, poskytující veřejné knihovnické a informační služby v souladu se zákonem 257/2001 Sb..

V první části se věnuji legislativním podkladům určujícím hospodaření organizačních složek státu a činnosti veřejných knihoven a zabývám se stručným popisem odborných činností NLK.

Ve druhé části analyzuji a popisuji finanční výdaje a příjmy NLK v letech 1998-2006.

V závěru uvádím svůj názor na financování veřejné knihovny.

Klíčová slova : Organizační složka státu, knihovna specializovaná, rozpočet, legislativa, zdravotnictví, knihovnicko-informační služby.

Abstract

In my thesis I am focused on problems of financing of National Medical Library, an organizational part of the state (non-profit organization) and specialized library, providing information services according to the Act No. 257/2001 of the Code...

In the first part of my thesis I pay attention to legislative bases determining the economy of the state organizational parts and to activities of public libraries and I am concerned with short description of professional activities of the National Medical library.

In the second part I analyze and describe receipts and expenditures of the National Medical Library in 1998-2006.

At the end of my work I present my opinion on public library funding.

Key words: organizational part of the state, specialized library, budget, legislation, health service, library and information services.

UPOZORNĚNÍ: Tento dokument má sloužit výhradně k osobní potřebě oprávněného uživatele a k jeho studijním účelům, je majetkem IPVZ a podléhá autorskému zákonu č. 121/2000 Sb.

Prohlašuji, že jsem atestační práci „Financování Národní lékařské knihovny“ vypracovala samostatně a použila jen pramenů, které cituji a uvádím v bibliografii (§ 31 Autorského zákona 121/2000 Sb.)

Souhlasím, aby moje atestační práce „Financování Národní lékařské knihovny“ byla digitálně zpracována a v elektronické formě zpřístupněna odborné veřejnosti na webových stránkách IPVZ (§ 14, § 18 a §37 Autorského zákona 121/2000 Sb.)

V Praze dne: 27.8.2007

Kateřina Žďárská

UPOZORNĚNÍ: Tento dokument má sloužit výhradně k osobní potřebě oprávněného uživatele a k jeho studijním účelům, je majetkem IPVZ a podléhá autorskému zákonu č. 121/2000 Sb.

Poděkování

Ráda bych poděkovala PhDr. Heleně Bouzkové, ředitelce Národní lékařské knihovny za odborné konzultace, trpělivé vedení a kvalifikované podněty po celou dobu zpracovávání této práce.

OBSAH

1. Obecná charakteristika Národní lékařské knihovny – organizační složky státu	str. 7
A. Legislativa	str. 7
1. Vznik a hospodaření organizační složky státu	str. 7
2. Mzdová a personální oblast	str. 8
3. Interní kontrola hospodaření	str. 9
4. Specifické předpisy	str. 9
B. Vznik, předmět činnosti a struktura Národní lékařské knihovny	str. 9
1. Vznik Národní lékařské knihovny	str. 9
2. Předmět činnosti Národní lékařské knihovny	str. 10
3. Struktura Národní lékařské knihovny	str. 12
C. Financování Národní lékařské knihovny	str. 13
II. Rozbor vývoje výdajů Národní lékařské knihovny	str. 28
A. Úvod	str. 28
B. Rozbor vývoje celkových výdajů	str. 29
C. Rozbor vývoje mzdových výdajů	str. 32
D. Rozbor vývoje věcných výdajů	str. 34
E. Rozbor vývoje příjmů	str. 40
III. Shrnutí – Závěr	str. 43

UPOZORNĚNÍ: Tento dokument má sloužit výhradně k osobní potřebě oprávněného uživatele a k jeho studijním účelům, je majetkem IPVZ a podléhá autorskému zákonu č. 121/2000 Sb.

IV. Seznam tabulek a grafů str. 44

V. Přílohy str. 45

VI. Seznam použité literatury str. 46

I. Obecná charakteristika Národní lékařské knihovny – organizační složky státu

A. Legislativa

Národní lékařská knihovna - organizační složka státu (dále jen NLK) se řídí platnými zákony jednak obecnými, případně jen určitými částmi a jednak specifickými zákony a vyhláškami. Uvádím stručný výčet nejzákladnějších právních předpisů, myslím vždy v platném znění.

1. Vznik a hospodaření organizačních složek státu

1. Zákon č. 219/2000 Sb. – Zákon o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích.
2. Vyhláška č. 62/2001 Sb. – Vyhláška o hospodaření organizačních složek státu a státních organizací s majetkem státu.
3. Zákon č. 218/2000 Sb. – Zákon o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla).
4. Vyhláška č. 560/2006 Sb. – Vyhláška o účasti státního rozpočtu na financování programů reprodukce majetku.
5. Zákon č. 563/1991 Sb. – Zákon o účetnictví.
6. Vyhláška č. 505/2002 Sb. – Vyhláška kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou územními samosprávnými celky, příspěvkovými organizacemi, státními fondy a organizačními složkami státu.
7. Zákon č. 235/2004 Sb. – Zákon o dani z přidané hodnoty.
8. Zákon č. 137/2006 Sb. – Zákon o veřejných zakázkách

2. Mzdová a personální oblast

UPOZORNĚNÍ: Tento dokument má sloužit výhradně k osobní potřebě oprávněného uživatele a k jeho studijním účelům, je majetkem IPVZ a podléhá autorskému zákonu č. 121/2000 Sb.

1. Zákon č. 262/2006 Sb. – Zákoník práce.
2. Zákon č. 54/1956 Sb. – Zákon o nemocenském pojištění.
3. Zákon č. 589/1992 Sb. – Zákon o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti.
4. Zákon č. 48/1997 Sb. - Zákon o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů.
5. Zákon č. 592/1992 Sb. - Zákon o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění.
6. Nařízení vlády č. 564/2006 Sb. – Nařízení vlády o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě.
7. Nařízení vlády č. 469/2002 Sb. – Nařízení vlády kterým se stanoví katalog prací a kvalifikační předpoklady a kterým se mění nařízení vlády o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě.
8. Nařízení vlády č. 289/2002 Sb. - Nařízení vlády kterým se stanoví rozsah a způsob poskytování údajů do Informačního systému o platech.
9. Nařízení vlády č. 590/2006 Sb. – Nařízení vlády kterým se stanoví okruh a rozsah jiných důležitých osobních překážek v práci.
10. Nařízení vlády č. 495/2001 Sb. - Nařízení vlády, kterým se stanoví rozsah a bližší podmínky poskytování osobních ochranných pracovních prostředků, mycích, čisticích a dezinfekčních prostředků.
11. Zákon č. 435/2004 Sb. - Zákon o zaměstnanosti.
12. Vyhláška č. 114/2002 Sb. - Vyhláška Ministerstva financí o fondu kulturních a sociálních potřeb.
13. Zákon č. 101/2000 Sb. - Zákon o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů.
14. Zákon č. 586/1992 Sb. - Zákon České národní rady o daních z příjmů.

3. Interní kontrola hospodaření

UPOZORNĚNÍ: Tento dokument má sloužit výhradně k osobní potřebě oprávněného uživatele a k jeho studijním účelům, je majetkem IPVZ a podléhá autorskému zákonu č. 121/2000 Sb.

1. Zákon č. 320/2001 Sb. - Zákon o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů (zákon o finanční kontrole).
2. Usnesení Vlády ČR č. ze dne: 25. října 2006 č. 1199 o Strategii vlády v boji proti korupci na období let 2006 až 2011.

4. Specifické předpisy

1. Zákon č. 257/2001 Sb. – Zákon o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb knihovní zákon.
2. Zákon č. 499/2004 Sb. - Zákon o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů.
3. Zákon č. 122/2000 Sb. – Zákon o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů.

B. Vznik a předmět činnosti a struktura Národní lékařské knihovny

1. Vznik Národní lékařské knihovny

Národní lékařská knihovna – organizační složka státu byla zřízena dne 1.8.2001 dle ustanovení paragrafu 3 zákona 218/2000 Sb. Zřizovací listinou, kterou se mění a doplňuje rozhodnutí ministra zdravotnictví a.a. VV-540-30.12.1991, jímž byla změněna zřizovací listina Národní lékařské knihovny zřízené 1.1.1952 jako Ústav pro zdravotnickou dokumentaci. Viz Příloha č.1 – Zřizovací listina. Zřizovatelem je Ministerstvo zdravotnictví ČR.

2. Předmět činnosti Národní lékařské knihovny

UPOZORNĚNÍ: Tento dokument má sloužit výhradně k osobní potřebě oprávněného uživatele a k jeho studijním účelům, je majetkem IPVZ a podléhá autorskému zákonu č. 121/2000 Sb.

Předmět činnosti Národní lékařské knihovny je specifikován ve statutu NLK ze dne 23.4.2002, který přikládám jako Přílohu č.2.

Hlavním předmětem činnosti je:

- „1. Zajištění informační podpory rozvoje vědy a vzdělávání v oblasti medicíny a příbuzných oborů. NLK je veřejně přístupnou knihovnou, která vytváří, odborně spravuje, ochraňuje a zpřístupňuje státem dotovaný fond domácí a zahraniční literatury i dalších informačních zdrojů z oblasti medicíny a příbuzných věd, s povinností národní depozitní funkce.
2. Poskytování veřejných knihovnických a informačních služeb na základě vlastních fondů a dalších informačních zdrojů především zdravotnickému výzkumu, vývoji a vzdělávání i dalším fyzickým a právnickým osobám se sídlem v České republice a v zahraničí.
3. Vykonává odborné, koordinační, informační, metodické, výzkumné, vzdělávací, analytické a poradenské činnosti.
4. Plnění funkce centra meziknihovnických a mezinárodních meziknihovnických výpůjčních služeb v oblasti medicíny a příbuzných oborů ve spolupráci s Národní knihovnou.
5. Budování multifunkčního knihovnického centra pro lékaře, zdravotnické pracovníky a ostatní veřejnost pomocí moderních, zejména síťových technologií.
6. Vytváření, provozování a zveřejňování profilových databází.
7. Koordinace spolupráce s knihovnami v oblasti medicíny a příbuzných oborů při tvorbě fondu medicínské literatury a dalších informačních zdrojů, při zavádění informačních technologií pro zajištění veřejných knihovnických a informačních služeb ve zdravotnictví.
8. Zpracovávání a zpřístupňování národní lékařské bibliografie, databází a oborových souborných katalogů.
9. Získávání, uchovávání a přístup muzejních sbírek Zdravotnického muzea.
10. Plnění funkce Dokumentačního centra World Health Organization (DC WHO) pro českou republiku.

UPOZORNĚNÍ: Tento dokument má sloužit výhradně k osobní potřebě oprávněného uživatele a k jeho studijním účelům, je majetkem IPVZ a podléhá autorskému zákonu č. 121/2000 Sb.

11. Vydávání a distribuce referátových a informačních publikací z oboru medicíny, příbuzných oborů, knihovnictví a informační vědy.
12. Provádění, vyhodnocování a zpřístupňování průzkumů, statistických šetření veřejných knihovnických a informačních služeb ve zdravotnictví.
13. Účast na zabezpečení kontinuálního vzdělávání pracovníků lékařských knihoven a středisek vědeckých lékařských informací a uživatelů vědeckých lékařských informací.
14. Samostatná spolupráce v zájmu svých uživatelů s domácími i zahraničními knihovnami a informačními institucemi a dalšími specializovanými institucemi a organizacemi, které mají vztah k její činnosti.
15. Výkon ekonomické, investiční, provozní, technické, administrativní a další odborné činnosti v rozsahu potřebném pro naplnění účelu svého zařízení.“¹

Další nezastupitelnou úlohu má NLK v oblasti vnějších vztahů:

1. „NLK je specializovanou knihovnou systému knihoven podle zákona č. 257/2001 Sb. o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických
2. a informačních služeb (knihovní zákon) a spolupracuje se systémem knihoven v České republice.
3. NLK spolupracuje s členskými organizacemi European Association for Health Information and Libraries (EAHIL) a s dalšími významnými zahraničními informačními středisky a knihovnami.
4. NLK spolupracuje s mezinárodními nevládními organizacemi, především s WHO.
5. NLK je členem odborných společností, sdružení, svazů a asociací, jejichž odborná činnost souvisí s předmětem činnosti NLK“²

3. Struktura Národní lékařské knihovny

UPOZORNĚNÍ: Tento dokument má sloužit výhradně k osobní potřebě oprávněného uživatele a k jeho studijním účelům, je majetkem IPVZ a podléhá autorskému zákonu č. 121/2000 Sb.

NLK je rozdělena na 14 organizačních útvarů. Z toho 8 oddělení je odborných.
Jsou to :

- oddělení vnější spolupráce a rozvoje,
- oddělení doplňování fondů,
- oddělení služeb čtenářům,
- oddělení ochrany a revize fondů,
- oddělení bibliografie a katalogizace,
- oddělení rešeršní,
- oddělení publikační,
- oddělení vědeckých informací při Ministerstvo zdravotnictví ČR (dále jen MZ ČR).

Tato oddělení zajišťují veškeré odborné činnosti počínaje akvizicí, přes veškeré bibliografické zpracovávání nakoupené literatury, revize fondů a celý komplex služeb poskytovaných čtenářům.

Oddělení hospodářsko-provozních zajišťující běžný chod organizace je celkem 5. Jsou to :

- sekretariát ředitele,
- oddělení automatizace
- oddělení vnitřní spolupráce a rozvoje
- oddělení ekonomické
- oddělení technicko – provozní.

Posledním oddělením je Zdravotnické muzeum, které plní specifickou úlohu uchovávání a shromažďování archiválií a muzejních sbírek pro studijní účely, dle muzejního zákona. Podílí se na organizování a zajišťování výstav a vyvíjí poradenskou činnost pro odbornou veřejnost. Muzeum je přístupné odborné veřejnosti po předchozí domluvě.

UPOZORNĚNÍ: Tento dokument má sloužit výhradně k osobní potřebě oprávněného uživatele a k jeho studijním účelům, je majetkem IPVZ a podléhá autorskému zákonu č. 121/2000 Sb.

Podrobný přehled činností jednotlivých oddělení je uveden v Příloze č.3 – Organizační řád NLK.

NLK má sídlo ve vlastní budově na adrese Sokolská 54, Praha 2, kde je také umístěna většina útvarů a výpůjční protokol knih. V úplatně pronajatých prostorách v Sokolské ulici č. 31 (Lékařská společnost J.E. Purkyně - Lékařský dům) je umístěno oddělení akvizice, publikační oddělení a výpůjční protokol časopisů a čítárna.

Oddělení vědeckých informací je umístěno v budově Ministerstva zdravotnictví ČR, jedná se speciální knihovnu, která slouží převážně zaměstnancům ministerstva a zajišťuje provoz Dokumentačního centra WHO pro ČR.

Další výpůjční protokol s omezeným provozem, včetně části depozitáře je umístěn v Revmatologickém ústavu Na Slupi 4. Jedná se o organizaci zřizovanou MZ ČR a nájem je zde bezúplatný.

Vzhledem k rozsáhlosti knihovního fondu bylo nutné vybudovat dva samostatné depozitáře mimo prostory sídla NLK. Oba jsou umístěny v organizacích zřizovaných MZ ČR a tudíž se jedná o bezúplatný nájem. Je to jednak depozitář v prostorách Fakultní Thomayerovy nemocnice v Praze 4 a dále depozitář nejstarší literatury umístěný v prostorách organizace Zdravotnického zabezpečení krizových stavů v Hředlích.

C. Financování Národní lékařské knihovny

NLK je organizační složkou státu a při hospodaření se řídí platnými právními předpisy tuto činnost upravujícími.

UPOZORNĚNÍ: Tento dokument má sloužit výhradně k osobní potřebě oprávněného uživatele a k jeho studijním účelům, je majetkem IPVZ a podléhá autorskému zákonu č. 121/2000 Sb.

Základním zákonem pro hospodaření organizační složky státu je Zákon o rozpočtových pravidlech č. 218/2001 Sb., kde je upraveno finanční hospodaření OSS. Konkrétně Hlava XIII. Díl 1 Hospodaření organizačních složek státu tj. § 45 uvádí:

„ (1) Organizační složka státu hospodaří s prostředky státního rozpočtu, které jí stanoví správce kapitoly v rámci rozpočtu kapitoly, pokud zvláštní právní předpis nestanoví jinak, minimálně v rozsahu členění závazných ukazatelů daných zákonem o státním rozpočtu. Její příjmy jsou příjmy státního rozpočtu a výdaje jsou výdaji státního rozpočtu, nestanoví-li tento zákon jinak. Rozpočet organizační složky státu může zahrnovat pouze příjmy a výdaje související s činnostmi vymezenými ve zřizovací listině, případně stanovenými jí zákonem, kterým byla zřízena.

(2) Organizační složka státu je povinna dbát, aby dosahovala příjmů stanovených rozpočtem a plnila určené úkoly nejehospodárnějším způsobem. Prostředky, kterými disponuje, může používat na krytí nezbytných potřeb a na opatření zakládající se na právních předpisech. Prostředky může čerpat jen do výše závazných ukazatelů stanovených jí zákonem o státním rozpočtu nebo správcem kapitoly v rámci rozpočtu kapitoly a v souladu s věcným plněním, nestanoví-li tento zákon jinak (§ 24, 25 a 47).

(3) Organizační složka státu dále hospodaří s mimorozpočtovými zdroji, kterými jsou prostředky fondů organizační složky státu, zisk získaný hospodářskou činností vykonávanou na základě zvláštního zákona, peněžité dary a prostředky poskytnuté ze zahraničí podle jejich vymezení na základě právního aktu, kterým byly poskytnuty a prostředky zvláštních účtů k financování obměn a záměn státních hmotných rezerv podle zvláštního předpisu^{24b}).

Mimorozpočtové zdroje se používají prostřednictvím rozpočtu. Prostředky fondu kulturních a sociálních potřeb se s výjimkou prostředků určených na financování reprodukce dlouhodobého hmotného majetku a prostředků

UPOZORNĚNÍ: Tento dokument má sloužit výhradně k osobní potřebě oprávněného uživatele a k jeho studijním účelům, je majetkem IPVZ a podléhá autorskému zákonu č. 121/2000 Sb.

zvláštních účtů k financování obměn a záměn státních hmotných rezerv používají přímo.

(4) Organizační složka státu sestavuje rozpočet příjmů a výdajů v členění podle rozpočtové skladby. Veškeré rozpočtové příjmy dosažené v rámci svého hospodaření soustřeďuje na příslušném příjmovém rozpočtovém účtu a uhrazuje všechny rozpočtové výdaje z příslušných výdajových rozpočtových účtů. Zůstatky těchto účtů Česká národní banka (§ 33 odst. 3) převede vždy ke dni 31. prosince na příslušný účet ve státních finančních aktivech.“³

NLK zpracovává vždy ve třetím čtvrtletí návrh rozpočtu na následující rok, dle podkladů finančního odboru MZ ČR do stanovených položek rozpočtové skladby. MZ ČR striktně stanoví celkovou částku na běžné výdaje a taktéž prostředky na platy. NLK vypracuje návrh rozpočtu dle skutečného čerpání předchozího roku a průběžného čerpání roku stávajícího a zohlední případné změny připravované pro příští rok. Tento návrh je předán MZ ČR ke schválení a v lednu následujícího roku na základě schválení státního rozpočtu stanoví MZ ČR Závazné ukazatele rozpočtu pro příslušný rok. Na základě těchto limitů NLK vypracuje detailní rozpočet dle rozpočtové skladby včetně analytických účtů, které odpovídají specifikům organizace a přesně, průkazně a jednoznačně určuje plánované výdaje pro daný účetní rok. Jednotlivý vedoucí pracovníci spravují příslušné analytické účty jim přidělené a svým podpisem stvrzují, že konkrétní výdaj, který bude zaúčtován na příslušný účet je nezbytný a v souladu s funkcí, kterou knihovna plní. Při sestavování rozpočtu se NLK řídí vyhláškou Ministerstva financí ČR (dále jen MF ČR) o rozpočtové skladbě 323/2002 v platném znění.

Limity výdajů jsou závazné je možné čerpání mimorozpočtových prostředků, a to pouze na základě schválení zřizovatelem. V odůvodněných případech jsou přípustná interní rozpočtová opatření v oblasti běžných výdajů, která se evidují v účetnictví organizace a jsou vždy v rámci schváleného rozpočtu. V položkách týkajících se platů zaměstnanců, ostatních osobních nákladů, povinných odvodů a přidělu do Fondu kulturních a sociálních potřeb je případná změna možná pouze

UPOZORNĚNÍ: Tento dokument má sloužit výhradně k osobní potřebě oprávněného uživatele a k jeho studijním účelům, je majetkem IPVZ a podléhá autorskému zákonu č. 121/2000 Sb.

na základě rozhodnutí zřizovatele.

Veškeré příjmy za poskytované služby, jakož i dobropisy vztahující se k předchozím účetním obdobím jsou příjmem státního rozpočtu aktuálního účetního období. Tyto prostředky organizační složka státu nemůže použít ke krytí žádných svých nákladů.

NLK má zřízeny následující účty u ČNB:

výdajový účet,
příjmový účet,
účet mzdových prostředků,
účet cizích prostředků,
účet FKSP,
účet rezervního fondu.

Dle schváleného rozpočtu zřizovatel vystavuje měsíčně Pokyn k nastavení limitu, dříve Oznámení limitu výdajů, který se je předán do ČNB a určuje výši do které je možné čerpat státní prostředky k danému měsíci. Takto se uvolňují prostředky u výdajového účtu a účtu mzdových prostředků a výše určeného limitu je nepřekročitelná.

Stejným způsobem se postupuje v případě, kdy NLK má schváleny prostředky na financování investičních programů. Pokud takové byly v daném roce schváleny a prostředky NLK přiděleny, jsou evidovány vždy na příslušných účtech vedených u ČNB.

Zůstatky výdajového účtu, mzdových prostředků, příjmového účtu, případně účtů investičních prostředků vedených u ČNB jsou převedeny závěrečnými účetními operacemi ČNB vždy k 31.12. daného roku na příslušný účet státních finančních aktiv.

Zůstatky účtů fondů se nepřevádějí a zůstávají k dispozici organizaci pro další účetní období, dle přesně stanovených příslušných pravidel hospodaření s fondy.

UPOZORNĚNÍ: Tento dokument má sloužit výhradně k osobní potřebě oprávněného uživatele a k jeho studijním účelům, je majetkem IPVZ a podléhá autorskému zákonu č. 121/2000 Sb.

Účet cizích prostředků slouží hlavně k převodu mzdových prostředků na přelomu roku a po zúčtování prosincových výplat se zůstatek převádí na příjmový účet. Dle zákona č. 218/2000 Sb.:

„(9) Účet cizích prostředků se zřizuje pro oddělené uložení cizích peněžních prostředků, zejména pro omylem došlé peněžní prostředky, mzdy pracovníků organizační složky státu a s nimi související výdaje za měsíc prosinec, vyplácené v lednu následujícího roku, prostředky, které správci kapitol soustřeďují v rámci finančního vypořádání od příjemců prostředků poskytnutých ze státního rozpočtu, příspěvky účastníků konferencí, které byly složeny v běžném rozpočtovém roce na konference pořádané začátkem následujícího roku, peněžní částky pacientů a chovanců v léčebných a jiných ústavech a pro prostředky kulturních fondů obyvatel ústavů sociální péče.“⁴

V hospodaření organizační složky státu je jedním z rozhodujících kritérií neporušení rozpočtových pravidel, nejen s ohledem na hospodárnost a efektivnost vynakládaných prostředků, ale i na dodržení výdajů z hlediska časového užití. Dle § 45 Zákona č. 218/2000 Sb.:

„(1) Organizační složka státu může hradit z rozpočtu běžného roku jen ty výdaje, které se hospodářsky týkají tohoto roku a které Česká národní banka provede nejpozději do 31. prosince. Výdaje, které Česká národní banka nejpozději k tomuto dni neprovede, zatěžují rozpočet organizační složky následujícího roku, i když se hospodářsky týkají běžného roku.“⁵

A dále dle § 46 Zákona č. 218/2000 Sb.:

„(2) Organizační složka státu může poskytovat dodavatelům zálohy nejvýše na období jednoho čtvrtletí, a to v závislosti na věcném plnění dodávek výrobků a služeb. Ke konci běžného rozpočtového roku musí být zálohy vyúčtovány,

UPOZORNĚNÍ: Tento dokument má sloužit výhradně k osobní potřebě oprávněného uživatele a k jeho studijním účelům, je majetkem IPVZ a podléhá autorskému zákonu č. 121/2000 Sb.

a pokud výše zálohy přesahují výši měsíčního plnění, musí být vráceny do rozpočtu. Vyúčtování ke konci rozpočtového roku nemusí být provedeno u záloh za dodávky elektřiny, plynu, vody, tepla, u záloh na pohonné hmoty poskytovaných prostřednictvím platebních karet, u záloh poskytovaných ke splnění povinnosti uložené zvláštním právním předpisem a u předplatného novin a časopisů.⁶

Významnou část výdajů NLK tvoří právě zálohy na předplatné časopisů pro následující rok tyto platby se uskutečňují ve druhém pololetí běžného roku.

Hospodaření organizačních složek státu se dále řídí Vyhláškou Ministerstva financí o hospodaření organizačních složek státu a státních organizací s majetkem státu č. 62/2001 Sb. a dále Zákonem o účetnictví č. 563/1991 Sb. a Vyhláškou MF ČR č. 505/2002 Sb., kterou se provádí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou územními samosprávnými celky, příspěvkovými organizacemi, státními fondy a organizačními složkami státu.

Evidence a hospodaření s majetkem NLK se řídí zákonem o účetnictví, včetně provádění inventur. OSS neodpisuje a tak je veškerý majetek evidován po celou dobu užití v jeho pořizovací ceně.

“(1) Účetní jednotky inventarizací zjišťují skutečný stav veškerého majetku a závazků a ověřují, zda zjištěný skutečný stav odpovídá stavu majetku a závazků v účetnictví a zda nejsou dány důvody pro účtování o položkách podle § 25 odst. 2. Inventarizaci účetní jednotky provádějí k okamžiku, ke kterému sestavují účetní závěrku jako řádnou nebo mimořádnou (dále jen "periodická inventarizace") a pro účely podání návrhu na vyrovnání. V případech uvedených v odstavci 2 účetní jednotky mohou provádět inventarizaci i v průběhu účetního období (dále jen "průběžná inventarizace"). Ustanovení

UPOZORNĚNÍ: Tento dokument má sloužit výhradně k osobní potřebě oprávněného uživatele a k jeho studijním účelům, je majetkem IPVZ a podléhá autorskému zákonu č. 121/2000 Sb.

o provádění inventarizací podle zvláštních právních předpisů²⁷⁾ nejsou tímto dotčena.

(2) Průběžnou inventarizaci mohou účetní jednotky provádět pouze u zásob, u nichž účtují podle druhů nebo podle míst jejich uložení nebo hmotně odpovědných osob, a dále u dlouhodobého hmotného movitého majetku, jenž vzhledem k funkci, kterou plní v účetní jednotce, je v soustavném pohybu a nemá stálé místo, kam náleží. Termín této inventarizace si stanoví sama účetní jednotka. Každý druh zásob a uvedeného hmotného majetku musí být takto inventarizován alespoň jednou za účetní období.

(3) Účetní jednotky jsou povinny prokázat provedení inventarizace u veškerého majetku a závazků po dobu 5 let po jejím provedení.⁴⁷

Výjimkou je evidence knihovního fondu, která se řídí knihovním zákonem a evidence a kontrola je tak zajištěna pravidelnými revizemi v souladu s tímto zákonem.

“(1) Provozovatel knihovny musí vést evidenci knihovního fondu. Evidence knihovního fondu musí umožňovat kontrolu jednotlivých záznamů a zaručovat jejich nezaměnitelnost.

(2) K ověření souladu evidenčních záznamů o jednotlivých knihovních dokumentech se skutečným stavem je provozovatel knihovny povinen provádět revize knihovního fondu, a to

a) jednou za 5 let, pokud její knihovní fond nepřesahuje 100 000 knihovních dokumentů,

b) jednou za 10 let, pokud její knihovní fond přesahuje 100 000 knihovních dokumentů a nepřesahuje 200 000 knihovních dokumentů,

UPOZORNĚNÍ: Tento dokument má sloužit výhradně k osobní potřebě oprávněného uživatele a k jeho studijním účelům, je majetkem IPVZ a podléhá autorskému zákonu č. 121/2000 Sb.

c) jednou za 15 let, pokud její knihovní fond přesahuje 200 000 knihovních dokumentů a nepřesahuje 1 000 000 knihovních dokumentů.)“⁸

Národní lékařská knihovna s počtem svazků vyšším než 300 000 ks se řídí bodem c) a Oddělení ochrany a revize fondů eviduje veškeré písemné zápisy o výsledcích prováděných revizí knihovního fondu.

Z knihovního fondu knihovny lze vyřazovat pouze v souladu se Zákonem č.217/2001 Sb.:

„a) knihovní dokumenty, které neodpovídají zaměření knihovního fondu knihovny a jejím úkolům,

b) multiplikáty knihovních dokumentů,

c) knihovní dokumenty opotřebované, neúplné nebo poškozené tak, že přestaly být informačním pramenem.“⁹

Mzdová oblast se řídí prvotně Zákoníkem práce (zákon č. 262/2006 Sb.):

“(1) Za stejnou práci nebo za práci stejné hodnoty přísluší všem zaměstnancům u zaměstnavatele stejná mzda, plat nebo odměna z dohody.

(2) Stejnou práci nebo práci stejné hodnoty se rozumí práce stejné nebo srovnatelné složitosti, odpovědnosti a namáhavosti, která se koná ve stejných nebo srovnatelných pracovních podmínkách, při stejné nebo srovnatelné pracovní výkonnosti a výsledcích práce.

(3) Složitost, odpovědnost a namáhavost práce se posuzuje podle vzdělání a praktických znalostí a dovedností potřebných pro výkon této práce, podle složitosti předmětu práce a pracovní činnosti, podle organizační a řídicí

UPOZORNĚNÍ: Tento dokument má sloužit výhradně k osobní potřebě oprávněného uživatele a k jeho studijním účelům, je majetkem IPVZ a podléhá autorskému zákonu č. 121/2000 Sb.

náročnosti, podle míry odpovědnosti za škody, zdraví a bezpečnost, podle fyzické, smyslové a duševní zátěže a působení negativních vlivů práce.

(4) Pracovní podmínky se posuzují podle obtížnosti pracovních režimů vyplývajících z rozvržení pracovní doby, například do směn, dnů pracovního klidu, na práci v noci nebo práci přesčas, podle škodlivosti nebo obtížnosti dané působením jiných negativních vlivů pracovního prostředí a podle rizikovitosti pracovního prostředí.

(5) Pracovní výkonnost se posuzuje podle intenzity a kvality prováděných prací, pracovních schopností a pracovní způsobilosti a výsledky práce se posuzují podle množství a kvality.¹⁰

Platová třída jednotlivých pracovníků je stanovena dle výše uvedených pravidel v souladu se sjednanou pracovní funkcí stanovenou dle katalogu prací a organizačním řádem NLK.

Konkrétní výše platu je dána jednak platovou třídou a dále platovým stupněm dle Nařízení vlády o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a státní správě v platnosti pro daný rok. V NLK jsou hospodářsko - techničtí pracovníci zařazeni do Stupnice platových tarifů dle Přílohy č. 1 nařízení vlády, knihovníci a pracovníci muzea jsou zařazeni do Stupnice platových tarifů Přílohy č.2 nařízení vlády dle § 5 odst. 2 Nařízení vlády č. 564/2006 Sb.

Mzdová účetní se dále řídí při konkrétním výpočtu platů příslušnými zákony a vyhláškami vztahujícími se k této oblasti např. Zákon o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanost č. 589/1992 Sb., zákon o nemocenském pojištění zaměstnanců č. 54/1956 Sb. v platném znění, Nařízením vlády č. 590/2006 Sb., kterým se stanoví okruh a rozsah důležitých osobních překážek v práci a Zákonem č. 586/1992 Sb. o daních s příjmu.

UPOZORNĚNÍ: Tento dokument má sloužit výhradně k osobní potřebě oprávněného uživatele a k jeho studijním účelům, je majetkem IPVZ a podléhá autorskému zákonu č. 121/2000 Sb.

Hospodaření s Fondem kulturních a sociálních potřeb se řídí Vyhláškou MF o fondu kulturních a sociálních potřeb č. 310/1995.

Dalším zákonem, který výrazně ovlivnil a ovlivňuje výdaje NLK je Zákon o dani z přidané hodnoty č. 235/2004. V roce 2004 se NLK na základě tohoto zákona stala Osobou identifikovanou k dani. Je to pro NLK finanční zátěž kdy odvádí DPH z časopisů a služeb nakupovaných v zemích EU bez možnosti odečtu na vstupu. Dle zákona o DPH:

“(1) Osobou identifikovanou k dani je právnická osoba, která nebyla založena nebo zřízena za účelem podnikání, včetně veřejnoprávního subjektu, a neuskutečňuje ekonomické činnosti v tuzemsku, nebo osoba povinná k dani, která uskutečňuje pouze plnění osvobozená od daně bez nároku na odpočet daně, pokud pořizují zboží z jiného členského státu a hodnota pořízeného zboží bez daně v běžném kalendářním roce převyšší částku 326 000 Kč. Do celkové hodnoty pořízeného zboží podle § 2 odst. 2 písm. b) se započítává hodnota zboží dodaného osobě formou zasílání zboží podle § 18 a hodnota zboží, které bylo nakoupeno touto osobou v jiném členském státě od osoby registrované k dani a přemístěno do tuzemska. Osoba identifikovaná k dani je povinna přiznat a zaplatit daň z pořízení zboží, jehož hodnotou převyšší stanovenou částku.

(2) Osobou identifikovanou k dani je osoba povinná k dani, která uskutečňuje pouze plnění osvobozené od daně bez nároku na odpočet daně, pokud jsou jí poskytovány služby podle § 10 odst. 7 osobou registrovanou k dani v jiném členském státu nebo zahraniční osobou povinnou k dani.

(3) Osobou identifikovanou k dani je vždy právnická osoba, která nebyla založena nebo zřízena za účelem podnikání, včetně veřejnoprávního subjektu, nebo osoba, která uskutečňuje pouze plnění osvobozená od daně bez nároku na odpočet daně, pokud je jí zasíláno zboží, které je předmětem spotřební

UPOZORNĚNÍ: Tento dokument má sloužit výhradně k osobní potřebě oprávněného uživatele a k jeho studijním účelům, je majetkem IPVZ a podléhá autorskému zákonu č. 121/2000 Sb.

daně.

(4) Osoba identifikovaná k dani je povinna uvádět daňové identifikační číslo ve struktuře kód země CZ a kmenová část, kterou tvoří obecný identifikátor podle zvláštního právního předpisu.¹¹

V obchodní činnosti se NLK mimo jiné řídí i platným zněním zákona o veřejných zakázkách č. 137/2006 Sb., kde se uvádí:

„Zadavatel je povinen při postupu podle tohoto zákona dodržovat zásady transparentnosti, rovného zacházení a zákazu diskriminace.“¹²

„(1) Veřejnou zakázkou je zakázka realizovaná na základě smlouvy mezi zadavatelem a jedním či více dodavateli, jejímž předmětem je úplatné poskytnutí dodávek či služeb nebo úplatné provedení stavebních prací. Veřejná zakázka, kterou je zadavatel povinen zadat podle tohoto zákona, musí být realizována na základě písemné smlouvy.

(2) Veřejné zakázky se podle předmětu dělí na veřejné zakázky na dodávky, veřejné zakázky na služby a veřejné zakázky na stavební práce (dále jen "druhy veřejných zakázek").

(3) Veřejné zakázky se podle výše jejich předpokládané hodnoty dělí na nadlimitní veřejné zakázky, podlimitní veřejné zakázky a veřejné zakázky malého rozsahu.“¹³

NLK se řídí vypracovanou Směrnicí o zadávání veřejných zakázek, kde je určena i odpovědnost a finanční limit jednotlivým vedoucím pracovníkům při nákupu.

Organizace je povinna zajistit hospodárné a efektivní využívání státních prostředků, určených na zajištění plnění funkce dané statutem a zřizovací listinou. V tomto směru se mimo jiné řídí i zákonem finanční kontrole ve veřejné správě

UPOZORNĚNÍ: Tento dokument má sloužit výhradně k osobní potřebě oprávněného uživatele a k jeho studijním účelům, je majetkem IPVZ a podléhá autorskému zákonu č. 121/2000 Sb.

č. 320/2001 Sb. V NLK byla zřízena funkce interního auditora. Jeho činnost spočívá v plnění úkolů jednak dle výše uvedeného a zákona a dále plní hlavně funkci konzultační pro management organizace. Výsledky svých šetření projednává přímo s ředitelkou NLK v souladu se zákonem:

„(1) Uvnitř orgánu veřejné správy zajišťuje interní audit funkčně nezávislý útvar, případně k tomu zvlášť pověřený zaměstnanec, organizačně oddělený od řídicích výkonných struktur (dále jen "útvar interního auditu").

(2) Interní audit je nezávislé a objektivní přezkoumávání a vyhodnocování operací a vnitřního kontrolního systému orgánu veřejné správy, které zjišťuje, zda

a) právní předpisy, přijatá opatření a stanovené postupy jsou v činnosti orgánu veřejné správy dodržovány,

b) rizika vztahující se k činnosti orgánu veřejné správy jsou včas rozpoznávána a zda jsou přijímána odpovídající opatření k jejich vyloučení nebo zmírnění,

c) řídicí kontroly poskytují vedoucímu orgánu veřejné správy spolehlivé a včasné provozní, finanční a jiné informace,

d) provozní a finanční kritéria podle § 4 jsou plněna,

e) zavedený vnitřní kontrolní systém je dostatečně účinný, reaguje včas na změny ekonomických, právních, provozních a jiných podmínek,

f) dosažené výsledky při plnění rozhodujících úkolů orgánu veřejné správy poskytují dostatečné ujištění, že schválené záměry a cíle tohoto orgánu budou splněny.

UPOZORNĚNÍ: Tento dokument má sloužit výhradně k osobní potřebě oprávněného uživatele a k jeho studijním účelům, je majetkem IPVZ a podléhá autorskému zákonu č. 121/2000 Sb.

(3) Na základě svých zjištění předkládá útvar interního auditu vedoucímu orgánu veřejné správy doporučení ke zdokonalování kvality vnitřního kontrolního systému, k předcházení nebo ke zmírnění rizik a k přijetí opatření k nápravě zjištěných nedostatků. Současně tento útvar zajišťuje v orgánu veřejné správy konzultační činnost.

(4) Interní audit zahrnuje zejména

a) finanční audity, které ověřují, zda údaje vykázané ve finančních, účetních a jiných výkazech věrně zobrazují majetek, zdroje jeho financování a hospodaření s ním,

b) audity systémů, které prověřují a hodnotí systémy zajištění příjmů orgánu veřejné správy, včetně vymáhání pohledávek, financování jeho činnosti a zajištění správy veřejných prostředků,

c) audity výkonu, které zkoumají výběrovým způsobem hospodárnost, efektivnost a účelnost operací i přiměřenost a účinnost vnitřního kontrolního systému.¹⁴

Celý mechanismus interního kontrolního systému je konkretizován ve směrnících vydávaných organizací. Například Oběh účetních dokladů se specifikací odpovědností příslušných vedoucích při schvalování úhrady každé doručené faktury, včetně podpisových vzorů v souladu se zákonem:

„(1) Vedoucí orgánu veřejné správy je v rámci své odpovědnosti povinen v tomto orgánu zavést a udržovat vnitřní kontrolní systém, který:

a) vytváří podmínky pro hospodárný, efektivní a účelný výkon veřejné správy,

UPOZORNĚNÍ: Tento dokument má sloužit výhradně k osobní potřebě oprávněného uživatele a k jeho studijním účelům, je majetkem IPVZ a podléhá autorskému zákonu č. 121/2000 Sb.

b) je způsobilý včas zjišťovat, vyhodnocovat a minimalizovat provozní, finanční, právní a jiná rizika vznikající v souvislosti s plněním schválených záměrů a cílů orgánu veřejné správy,

c) zahrnuje postupy pro včasné podávání informací příslušným úrovním řízení o výskytu závažných nedostatků a o přijímaných a plněných opatřeních k jejich nápravě.

(2) Ke splnění povinností podle odstavce 1 vedoucí orgánu veřejné správy vymezí v souladu s § 5 postavení a působnost organizačních složek státu, které nejsou účetními jednotkami podle zvláštního právního předpisu, organizačních složek územních samosprávných celků, organizačních útvarů, vedoucích a ostatních zaměstnanců tak, aby zajistil fungování řídicí kontroly a interního auditu. K tomu zejména

a) stanoví rozsah odpovídajících pravomocí a odpovědností vedoucích a ostatních zaměstnanců při nakládání s veřejnými prostředky, včetně úplného a přesného vymezení povinností ve vztahu k jimi plněným úkolům,

b) zajistí oddělení pravomocí a odpovědností při přípravě, schvalování, provádění a kontrole operací, zejména ve vztahu k výběrovým řízením, uzavírání smluv, vzniku závazků, platbám a vymáhání pohledávek,

c) zajistí, aby o všech operacích a kontrolách byl proveden záznam a vedena příslušná dokumentace,

d) přijme veškerá nezbytná opatření k ochraně veřejných prostředků,

e) zajistí hospodárné, efektivní a účelné využívání veřejných prostředků v souladu se zásadami spolehlivého řízení uvedenými v odstavci 1,

f) sleduje a zajišťuje plnění rozhodujících úkolů orgánu veřejné správy k dosažení schválených záměrů a cílů.¹⁵

O hospodaření i činnosti zveřejňuje Národní lékařská knihovna roční zprávy na svých webových stránkách dle Zákona č.218/2000 Sb.:

UPOZORNĚNÍ: Tento dokument má sloužit výhradně k osobní potřebě oprávněného uživatele a k jeho studijním účelům, je majetkem IPVZ a podléhá autorskému zákonu č. 121/2000 Sb.

„(1) Organizační složky státu, příspěvkové organizace a státní fondy vypracovávají roční zprávu o sobě a o své činnosti, zejména o svém hospodaření v hodnoceném období. Hodnoceným obdobím je rok, u organizačních složek státu, příspěvkových organizací a státních fondů, které vznikly během roku, doba ode dne jejich vzniku do konce roku, u těch, které zanikly během roku, doba od počátku roku do dne jejich zániku a u těch, které vznikly i zanikly během roku, doba ode dne jejich vzniku do dne jejich zániku. Za zaniklé organizační složky státu vypracovávají roční zprávy jejich právní nástupci, zřizovatelé nebo správci.

(2) Zpracovatel zprávy ji předloží zřizovateli, jestliže ho má; státní fond ji předloží ministerstvu, do jehož působnosti patří (§ 28 odst. 2). Zpracovatel zprávu též uveřejní v elektronické podobě způsobem umožňujícím dálkový a nepřetržitý přístup vždy do 30. června běžného roku za minulý rok.“¹⁶

Zřizovateli předkládá organizace čtvrtletně úplné účetní výkazy, včetně výkazu zisků a ztrát, rozvahy, veškerých rozpočtových opatření a skutečného čerpání dle jednotlivých analytických položek. Nedílnou součástí je i Zpráva o hospodaření NLK v příslušném období.

NLK účastní statistických zjišťování dle pokynů statistického úřadu a dále dle požadavků Ústavu zdravotnických informací a statistiky - ÚZIS v souladu se Zákonem č. 89/1995 Sb.:

„(3) U statistických zjišťování uvedených v programu statistických zjišťování mají zpravodajské jednotky zpravodajskou povinnost.“¹⁷

Pro ilustraci uvádím některé výkazy, které v rámci statistických šetření NLK předkládá:

VI 1 - 01(b) – Roční výkaz organizačních složek státu, územních samosprávních celků, příspěvkových organizací a podobných vládních institucí,

UPOZORNĚNÍ: Tento dokument má sloužit výhradně k osobní potřebě oprávněného uživatele a k jeho studijním účelům, je majetkem IPVZ a podléhá autorskému zákonu č. 121/2000 Sb.

ÚNP 4 – 01(b) – Výkaz o úplných nákladech práce,

EP 5 – 01 – Roční výkaz o spotřebě paliv a energie a zásobách paliv,

Nem Úr 1 – 02 – Výkaz o pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz,

E (MZ) 4 – 01 – Roční výkaz o zaměstnavatelích, evidenčním počtu zaměstnanců a smluvních pracovnících,

E (MZ) 1 – 04 – Čtvrtletní výkaz o ekonomice ZZ,

Práce 2 – 04 – Čtvrtletní výkaz o práci,

E (MZ) 2 – 04 Čtvrtletní výkaz o zaměstnancích a složkách mezd ve zdravotnických organizacích podle zákona č. 143/1992 Sb., o platu a odměně za pracovní pohotovost v rozpočtových a některých dalších organizacích a orgánech, ve znění pozdějších předpisů.

II. Rozbor vývoje výdajů Národní lékařské knihovny

A. Úvod

Pro sledování vývoje výdajů NLK je vybráno 9 let a to období od roku 1998 do roku 2006. Během tohoto období došlo k řadě legislativních změn vztahujících se k hospodaření rozpočtových organizací, později organizačních složek státu a které se odrazily i v nezbytných výdajích NLK. Jedná se například o nařízení vlády upravující platové poměry pracovníků ve státním sektoru a dále o zákon o dani z přidané hodnoty, kdy se NLK stala Osobou identifikovanou k dani.

Celkové výdaje uváděné dále nezahnují prostředky na realizaci programů ISPROFIN určené k financování investičních akcí, a to ani investiční finanční prostředky ani prostředky hrazené z účtu 5020 – neinvestiční výdaje hrazené z investičních prostředků. Tyto prostředky jsou schvalovány jednorázově vždy pro danou konkrétní akci pro daný rok na základě žádosti, která zachycuje aktuální potřebu nákupu investičních celků. Začlenění těchto výdajů do celkových výdajů NLK by vedlo ke značnému zkreslení vývoje hospodaření NLK v daných letech.

UPOZORNĚNÍ: Tento dokument má sloužit výhradně k osobní potřebě oprávněného uživatele a k jeho studijním účelům, je majetkem IPVZ a podléhá autorskému zákonu č. 121/2000 Sb.

Toto dlouhé období bylo vybráno pro co možná nejobektivnější zobrazení hospodaření NLK.

Náklady NLK se sledují v základním rozdělení jako běžné a mzdové výdaje.

Mzdové výdaje zahrnují výdaje na platy zaměstnanců, ostatní osobní náklady, případně odstupné, sociální a zdravotní pojištění hrazené zaměstnavatelem a přiděl do FKSP.

Do běžných výdajů zahrnujeme veškeré ostatní výdaje použité jak na zajištění provozu knihovny (fixní náklady) tak i výdaje na pořízení materiálu – což je v případě NLK největší výdajová položka, do které patří veškerá akvizice informačních zdrojů.

B. Rozbor vývoje celkových výdajů

Celkové výdaje NLK se ve sledovaném období pohybovaly od cca 43 mil. Kč do 57 mil. Kč,

Přehled celkových výdajů NLK ve sledovaných letech je uveden v následující tabulce:

Tabulka č. 1 Tabulka celkových výdajů NLK v tis. Kč

rok	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Výdaje celkem	45 330	44 727	42 702	50 531	52 728	54 880	54 329	56 638	57 168

Pro názornější představu je v následující tabulce uveden index vývoje nákladů vztahených k roku 1998 a dále meziroční nárůsty.

UPOZORNĚNÍ: Tento dokument má sloužit výhradně k osobní potřebě oprávněného uživatele a k jeho studijním účelům, je majetkem IPVZ a podléhá autorskému zákonu č. 121/2000 Sb.

Tabulka č. 2 Index vývoje nákladů vztažený k roku 1998

rok	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Výdaje celkem	1,00	0,99	0,94	1,11	1,16	1,21	1,20	1,25	1,26

Tabulka č. 3 Index meziročního nárůstu výdajů celkem

rok	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Výdaje celkem	0,99	0,95	1,18	1,04	1,04	0,99	1,04	1,01

Je zřejmé že v organizaci nedošlo k žádnému dramatickému nárůstu výdajů. Z tohoto pohledu se zdá pozvolný velmi minimální nárůst. Až na rok 2000, kdy byl rozpočet zřizovatelem radikálně zkrácen s ohledem na státní rozpočet.

Osmnáctiprocentní nárůst v roce 2001 je dán schválením a začátkem realizace vědecko- výzkumného projektu Ministerstva školství a tělovýchovy ČR (dále jen MŠMT ČR). V následujících letech je minimální nárůst celkových výdajů vzhledem k roku 1998.

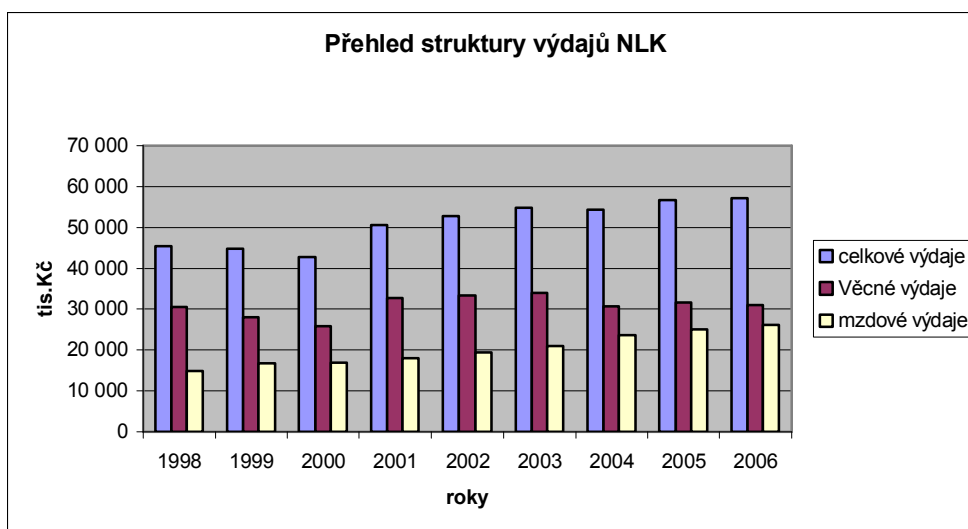
Pro správnou interpretaci daných hodnot je však nutný pohled na celkové výdaje v základní rozčlenění. V následující tabulce jsou celkové výdaje rozděleny na výdaje věcné a mzdové.

Tabulka č. 4 Struktura výdajů NLK v tis. Kč

rok	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Výdaje celkem	45 330	44 727	42 702	50 531	52 728	54 880	54 329	56 638	57 168
Věcné výdaje	30 492	27 963	25 777	32 615	33 348	33 948	30 700	31 606	31 002
Mzdové výdaje	14 838	16 764	16 925	17 915	19 380	20 932	23 629	25 032	26 166

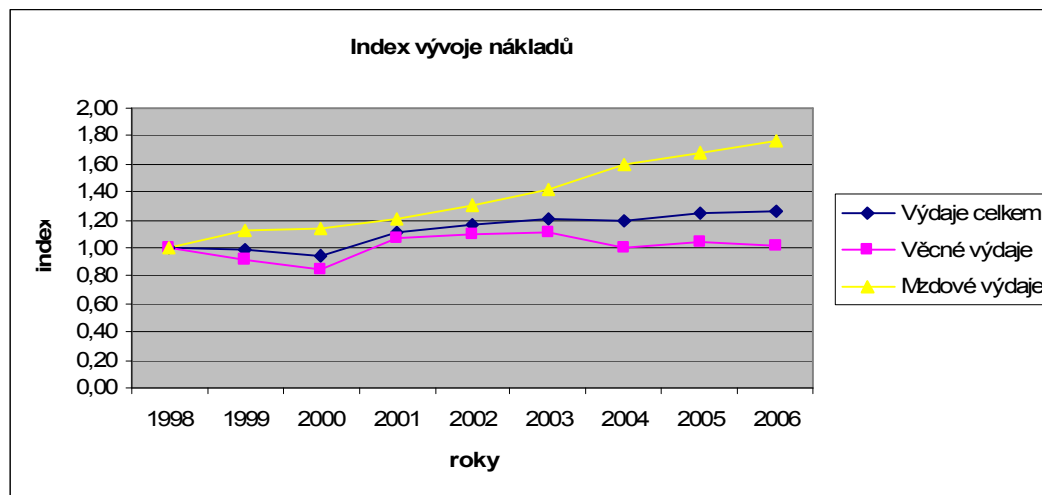
Ve sledovaném období je zřejmý lineární nárůst veškerých mzdových výdajů zaměstnanců u věcných výdajů je stav až na malé výjimky téměř statický. To pochopitelně není příznivá situace, vzhledem k nárůstu cen jak zahraničních časopisů, které tvoří převážnou část věcných výdajů NLK, tak i zvláště nárůsty cen energií. Mzdové náklady jsou dány jednoznačně vždy platným nařízením vlády a pro NLK i závazným limitem stanoveným zřizovatelem. Struktura celkových výdajů je názorně patrná z následujícího grafu č.1 „Přehled struktury výdajů NLK“.

Graf č. 1 Přehled struktury výdajů NLK v tis. Kč

Je patrné, že veškerý nárůst výdajů NLK je prakticky určen jen na krytí zákonného navýšení mzdových prostředků. Nárůst celkových výdajů v posledních letech je minimální a je výlučně určen na krytí nárůstu mzdových prostředků. V současné době již rozdíl mezi věcnými výdaji a mzdovými výdaji je minimální. Vývoj i stávající stav je dobře patrný v grafu č.2 „Index vývoje nákladů“. Index je vztažen k roku 1998 a je jasné, že mzdové náklady vzrostly o více jak 80 procent věcné výdaje jsou téměř stejné jako v roce 1998.

Graf č. 2 Index vývoje nákladů

C. Rozbor vývoje mzdových výdajů NLK

Mzdové výdaje organizační složky státu jsou dány jednak Nařízením vlády o platových poměrech zaměstnanců..., ale i závazným limitem prostředků na platy a ostatní osobní náklady stanoveným MZ ČR. Plat jednotlivých zaměstnanců se skládá ze základního platu a osobního ohodnocení případně příplatku za vedení. Základní plat je dán příslušnou třídou do které je dle katalogu prací zařazena vykonávaná činnost a dále platovým stupněm, závislým na délce uznané praxe. V NLK jsou zaměstnanci zařazeni do Stupnice platových tarifů platových dle přílohy č. 1 i dle přílohy č. 2. Nařízení vlády. V roce 2005 byl nárůst potřeby prostředků na základní platy mnohem vyšší než schválený základní limit. Jednalo se o mimořádnou situaci danou převedením knihovníků do tabulky dle přílohy č.2 což představuje rozdíl oproti tarifům dle přílohy č. 1 cca o 21%. Na základě jednání mezi NLK a zřizovatelem došlo k navýšení celkového limitu výdajů na platy. Osobní ohodnocení je každoročně upravováno jednak s ohledem na dosažené pracovní výsledky jednotlivých zaměstnanců, pochopitelně při dodržení celkového závazného limitu na platy.

UPOZORNĚNÍ: Tento dokument má sloužit výhradně k osobní potřebě oprávněného uživatele a k jeho studijním účelům, je majetkem IPVZ a podléhá autorskému zákonu č. 121/2000 Sb.

Vývoj celkových mzdových výdajů je uveden v následující tabulce.

Tabulka č. 5 Vývoj celkových mzdových výdajů v tis.Kč.

rok	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Mzdové výdaje	14 838	16 764	16 925	17 915	19 380	20 932	23 629	25 032	26 166

V následující tabulce je uveden index nárůstu mzdových výdajů celkem vztažených k roku 1998.

Tabulka č. 6 Index nárůstu mzdových výdajů

rok	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Mzdové výdaje	1,00	1,13	1,14	1,21	1,31	1,41	1,59	1,69	1,76

Je zřejmé, že se oproti roku 1998 jednalo o zvýšení cca o 76 %.

Skutečné mzdové výdaje rozčleněné na platy a ostatní osobní náklady, sociální a zdravotní pojištění hrazené zaměstnavatelem a příspěvek do FKSP jsou uvedeny v následující tabulce.

Tabulka č. 7 Vývoj struktury mzdových výdajů v tis. Kč

rok	1998	1999	2000	2001	2002	2 003	2004	2005	2006
Výdaje na platy a OON	10 823	12 324	12 439	13 083	14 146	15 277	17 248	18 271	19 103
SP a ZP hrazené zaměstnavatelem	3 799	4 196	4 239	4 571	4 950	5 350	6 036	6 395	6 686
Příspěvek do FKSP	216	244	247	261	284	305	345	366	377

Vzhledem k tomu, že ve sledovaném období nedošlo k žádným významným změnám v odvodech na sociální a zdravotní pojištění hrazené zaměstnavatelem ani

UPOZORNĚNÍ: Tento dokument má sloužit výhradně k osobní potřebě oprávněného uživatele a k jeho studijním účelům, je majetkem IPVZ a podléhá autorskému zákonu č. 121/2000 Sb.

v příspěvku do Fondu kulturních a sociálních potřeb je nárůst v jednotlivých výše uvedených skupinách shodný cca 76 %.

K 31.12. 2006 bylo v NLK zaměstnáno 102 pracovníků ve fyzických osobách. Pro přesnější představu uvádím složení zaměstnanců NLK k 31.12.2006. V knihovně je zaměstnáno celkem 84 knihovníků z toho je 25 zaměstnanců s vysokoškolským vzděláním, to je cca 30%. Technicko-provozních pracovníků je v NLK zaměstnáno celkem 23 pracovníků. Z toho je 6 zaměstnanců s vysokoškolským vzděláním, to je cca 26 %. V NLK je zaměstnáno 5 vrátných jsou evidováni jako dělníci.

D. Rozbor vývoje věcných výdajů Národní lékařské knihovny

Věcné výdaje ve sledovaném období nezaznamenaly žádný výrazný nárůst a pohybovaly se cca okolo 30 mil. Kč za rok.

Tabulka č. 8 Vývoj věcných výdajů v tis. Kč

rok	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Věcné výdaje	30 492	27 963	25 777	32 615	33 348	33 948	30 700	31 606	31 002

Pro ilustraci uvádím i indexy nárůstů věcných výdajů vztažených k roku 1998.

Tabulka č. 9 Index nárůstu věcných výdajů

rok	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Věcné výdaje	1,00	0,92	0,85	1,07	1,09	1,11	1,01	1,04	1,02

Z uvedených přehledů vyplývá, že částečně byl v roce 2000 zaznamenán propad výdajů na věcné výdaje daný snížením rozpočtu zřizovatelem v souladu se schváleným státním rozpočtem. V letech 2001 až 2003 je naopak cca 3 mil. Kč nárůst

UPOZORNĚNÍ: Tento dokument má sloužit výhradně k osobní potřebě oprávněného uživatele a k jeho studijním účelům, je majetkem IPVZ a podléhá autorskému zákonu č. 121/2000 Sb.

oproti průměru. V těchto letech řešila NLK projekt hrazený z prostředků MŠMT ČR. Jednalo se o projekt LI200023, na jehož řešení se podílely i další organizace (IKEM, ÚHKT a IPVZ).

Ve sledovaných letech byly NLK poskytnuty i další dotace na realizace odborných projektů schválených a financovaných jednak z kapitoly zřizovatele (např. Interní grantové agentury- IGA, Vědecké lékařské informace -VLI, Programy EU), ale i z prostředků kapitoly Ministerstvo kultury ČR na realizaci programů VISK – Veřejné informační služby knihoven.

NLK se na takovýchto projektech účastnila od roku 2001. V níže uvedené tabulce jsou uvedeny prostředky přidělené a uhrazené v letech 2001 až 2006 na tyto projekty.

Tabulka č. 10 Přehled výdajů na samostatně schválené projekty v tis. Kč

Rok	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Výdaje celkem	4 948	7 230	5 310	5 273	3 395	3 064
Věcné výdaje	4 719	7 086	5 139	4 917	3 395	3 064
Mzdové výdaje	229	144	171	356	0	0

V níže uvedené tabulce je uveden poměr výdajů schválených a použitých na realizaci projektů k celkovým výdajům NLK. V letech 2001 až 2004 jsou tyto výdaje vyšší vzhledem k realizaci projektu LI200023 v letech 2001-2003 a v roce 2004 projekt 1N taktéž z prostředků MŠMT ČR. Jen ve velmi omezené míře využívá NLK při řešení a realizaci všech schválených projektů nových pracovníků. Ve většině případů jsou řešitelé i realizátoři projektů kmenovými pracovníky knihovny. Proto také mzdové náklady jsou minimální.

UPOZORNĚNÍ: Tento dokument má sloužit výhradně k osobní potřebě oprávněného uživatele a k jeho studijním účelům, je majetkem IPVZ a podléhá autorskému zákonu č. 121/2000 Sb.

Tabulka č 11 Podíl výdajů na realizaci projektů k celkovým výdajům

rok	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Výdaje celkem	10	14	10	10	6	5
Věcné výdaje	14	21	15	16	11	10
Mzdové výdaje	1	1	1	2	0	0

Vzhledem k tomu, že věcné výdaje tvoří nejpodstatnější a nejvíce členitou část výdajů NLK, je nezbytné si je více rozčlenit.

Věcné výdaje se rozdělují do základních skupin, dle rozpočtové skladby, v NLK jsou používány následující:

513 – Nákup materiálu,

514 - Úroky a ostatní finanční výdaje,

515 - Nákup vody, paliv a energie,

516 – Nákup služeb,

517 – Ostatní nákupy,

518 – Poskytnuté zálohy, jistiny, záruky a vládní úvěry,

534 – Převody vlastním fondům,

536 – Ostatní neinvestiční transfery jiným veřejným rozpočtům.

Největší položku věcných výdajů NLK tvoří náklady na akvizici. To znamená nákup materiálu (publikace a časopisy) a dále z položky nákup služeb výdaje na úhradu přístupu do elektronických informačních zdrojů. Dle níže uvedené tabulky je zřejmé, že výdaje na akvizici celkem tvoří v průměru 60 % věcných výdajů NLK.

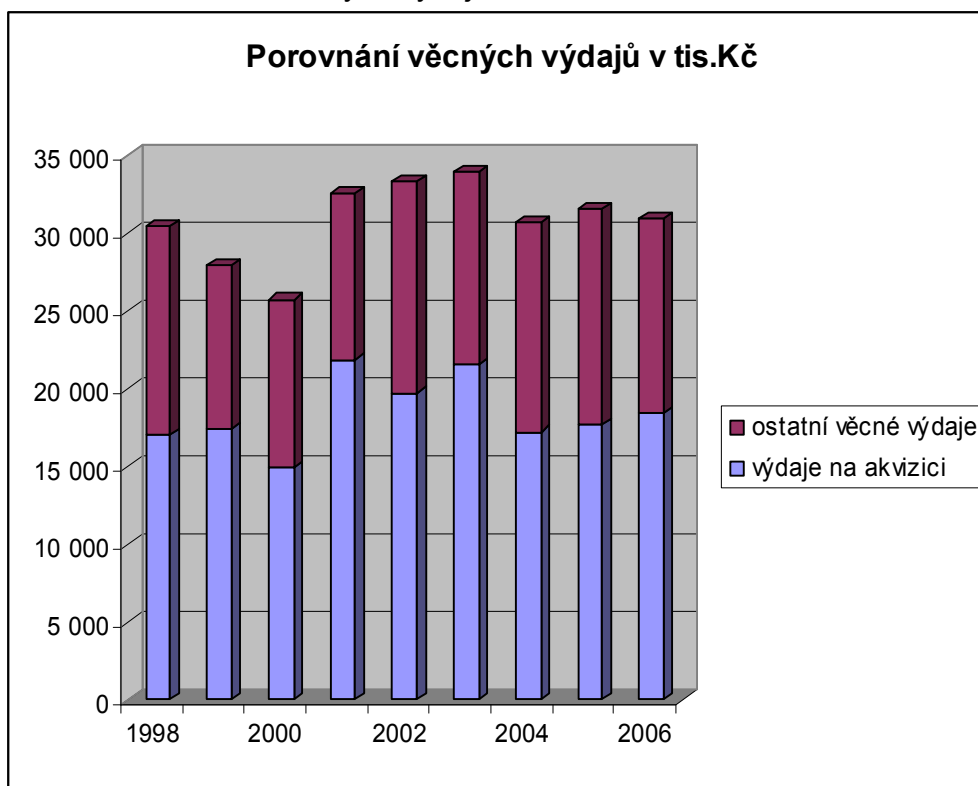
Tabulka č. 12 Index výdajů na akvizici k věcným výdajům celkem

rok	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
akvizice	0,56	0,62	0,58	0,67	0,59	0,64	0,56	0,56	0,59

UPOZORNĚNÍ: Tento dokument má sloužit výhradně k osobní potřebě oprávněného uživatele a k jeho studijním účelům, je majetkem IPVZ a podléhá autorskému zákonu č. 121/2000 Sb.

Pro názornost předkládám graf č.3 „Porovnání věcných výdajů v tis. Kč“ znázorňující výdaje na celkovou akvizici a zbývající věcné výdaje. Je zde patrný zvýšený výdej na akvizici v letech 2001-2003, to souvisí s realizací projektu LI200023, kdy podstatná část přidělených prostředků byla schválena právě na úhradu zahraničních periodik.

Graf č. 3 Porovnání věcných výdajů v tis. Kč

U výdajů na akvizici je třeba rozlišit mezi výdaji na tištěné publikace a úhradu elektronického přístupu do informačních zdrojů. Toto rozdělení je zachyceno v následující tabulce.

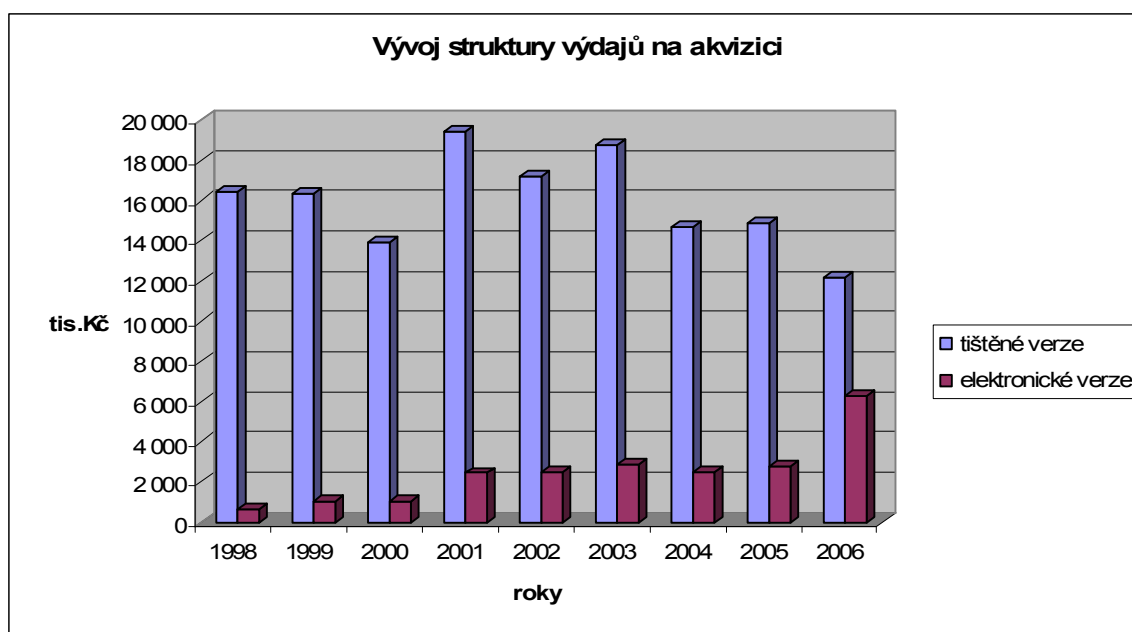
UPOZORNĚNÍ: Tento dokument má sloužit výhradně k osobní potřebě oprávněného uživatele a k jeho studijním účelům, je majetkem IPVZ a podléhá autorskému zákonu č. 121/2000 Sb.

Tabulka č. 13 Vývoj struktury výdajů na akvizici v tis. Kč

rok	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Výdaje na tištěné informační zdroje	16 453	16 372	13 916	19 414	17 236	18 722	14 711	14 879	12 143
Výdaje na elektronické informační zdroje	653	1 027	1 060	2 455	2 515	2 875	2 532	2 800	6 291

Je patrné, že se mění struktura výdajů na akvizici. Roste podíl výdajů na elektronické přístupy. Zatímco v roce 1998 výdaje na elektronické verze představovaly 4 % výdajů na tištěné verze, v roce 2006 už poměr výdajů na elektronické přístupy činí 52 % výdajů tištěných verzí.

Graf č. 4 Vývoj struktury výdajů na akvizici

UPOZORNĚNÍ: Tento dokument má sloužit výhradně k osobní potřebě oprávněného uživatele a k jeho studijním účelům, je majetkem IPVZ a podléhá autorskému zákonu č. 121/2000 Sb.

Tabulka č. 14 Index výdajů na tištěné a elektronické informační zdroje vztažené k věcným výdajům celkem

rok	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Výdaje na tištěné verze	0,54	0,59	0,54	0,60	0,52	0,55	0,48	0,47	0,39
Výdaje na elektronické přístupy	0,021	0,037	0,041	0,075	0,075	0,085	0,082	0,089	0,203

Vztáhneme-li výdaje za tištěné informační zdroje k věcným výdajům celkem je patrný stabilní pokles, vyjma roky 2001-2003, kdy (jak bylo již uvedeno výše) bylo schváleno mimořádné navýšení rozpočtu na úhradu zahraničních časopisů z projektu LI200023. Naopak v nákladech na přístupy do elektronických informačních zdrojů je patrný nárůst. V roce 2006 je toto navýšení vysoké vzhledem ke schválení mimořádného rozpočtového opatření – navýšení věcných výdajů na nákup elektronických informačních zdrojů producentů OVID Technologies a ProQuest, určených na nákup skupinové licence zdravotnických knihoven ČR.

Věcné výdaje po odečtení výdajů na akvizici se pohybují od cca 11 do 14 mil. Kč. Z této částky cca 3,5 mil. Kč představují náklady na pronájem prostor v budově Česká lékařská společnost J.E.Purkyně v Lékařském domě v Sokolské ulici 31, Praha 2, kde je hlavně umístěn výpůjční protokol časopisů, čítárna a depozitář. Zbývající prostředky věcných výdajů jsou určeny na zajištění provozu NLK. Vzhledem k růstu cen energií a služeb spojených s komunikací, internetovým připojením (dostupným i pro čtenáře NLK), poštovního atd., znamená, že NLK musí každoročně přijímat úsporná opatření.

Tabulka č. 15 Vývoj věcných nákladů po odečtu nákladů na akvizici v tis. Kč

Rok	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
věcné výdaje ostatní	13 386	10 564	10 801	10 746	13 597	12 351	13 457	13 927	12 568

UPOZORNĚNÍ: Tento dokument má sloužit výhradně k osobní potřebě oprávněného uživatele a k jeho studijním účelům, je majetkem IPVZ a podléhá autorskému zákonu č. 121/2000 Sb.

E. Rozbor vývoje příjmů

NLK má zřizovatelem stanovenou plánovanou výši celkových příjmů z vlastní činnosti. Ve sledovaném období to byla částka 1,4 mil. Kč na rok. Vývoj plnění celkových příjmů je uvedena v následující tabulce.

Tabulka č. 16 Vývoj celkových příjmů v tis. Kč

Rok	1998	1999	2000	2001	2002	2 003	2004	2005	2006
Příjmy celkem	2 256	1 770	1 673	1 646	1 878	1 773	1 347	1 314	1 094

Z uvedeného je zřejmé, že celkové příjmy z vlastní činnosti mají klesající tendenci. Pro vyhodnocení tohoto trendu je nutné zabývat se jejich strukturou a vývojem jednotlivých příjmových skupin.

NLK získává příjmy jednak z poskytování knihovnicko-informačních služeb a dále z vydávání Referátových výběrů a produktu BiblioMedica. Do roku 2002 vydávala NLK také Novinky literatury a do roku 2004 Soupisy časopisů. Příjmy pro charakterizování celkových příjmů jsem rozdělila do následujících skupin:

- Referátové výběry,
- Bibliomedica,
- Novinky literatury a Soupisy časopisů,
- Rešerše,
- Xerokopie,
- Služby čítárny,
- Meziknihovní výpůjční služba,
- Mezinárodní meziknihovní služba,
- Zdravotní muzeum CD ROM,
- Referátová informační obsahová služba (RIOS).

UPOZORNĚNÍ: Tento dokument má sloužit výhradně k osobní potřebě oprávněného uživatele a k jeho studijním účelům, je majetkem IPVZ a podléhá autorskému zákonu č. 121/2000 Sb.

Přehled příjmů rozdělených dle těchto skupin je uveden v následující tabulce.

Tabulka č. 17 Vývoj struktury příjmů NLK v tis. Kč

Rok	1 998	1 999	2 000	2 001	2 002	2 003	2 004	2 005	2 006
Referátové výběry	1 012	701	608	510	718	381	295	294	228
Bibliomedica	82	59	17	30	16	13	10	17	13
Novinky literatury a Soupisy časopisů	55	45	39	34	67	51	26	0	0
Rešerše	49	47	43	36	38	30	28	100	62
Xerokopie	657	506	497	718	450	440	343	269	248
Služby čítárny	343	357	407	253	517	511	495	452	301
Meziknihovní výpůjční služba	0	0	0	0	1	8	30	67	64
Mezinárodní meziknihovní služba	0	0	0	0	5	102	78	82	159
CD ROM Zdravotní muzeum	8		3			194			
RIOS	49	54	59	65	66	43	42	33	19

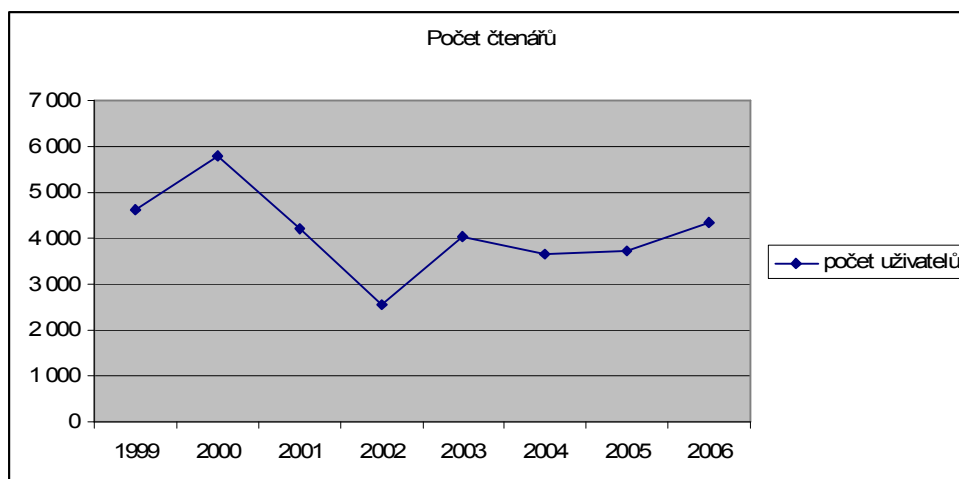
Výrazné je snižování příjmů z vydávání referátových výběrů. Je to dáno postupným snižováním počtu vydávaných řad Referátových výběrů z jednotlivých oborů medicíny vzhledem k novým možnostem přístupu k zahraničním informačním zdrojům. Od roku 2003 se některé řady začaly publikovat pouze v elektronické podobě. Zájem zůstává hlavně o tištěnou verzi publikace věnované anesteziologii a resuscitaci.

Poměrně vysoké a stabilní příjmy plynou ze Služeb čítárny. Patří sem výběr poplatku za přihlášení nového čtenáře (tato služba je nyní již možná i elektronickou cestou) a veškerá agenda s tím související včetně výběru různých služeb a plateb za prodloužení termínů při vracení tištěných dokumentů. Pro ilustraci uvádím graf č.5

UPOZORNĚNÍ: Tento dokument má sloužit výhradně k osobní potřebě oprávněného uživatele a k jeho studijním účelům, je majetkem IPVZ a podléhá autorskému zákonu č. 121/2000 Sb.

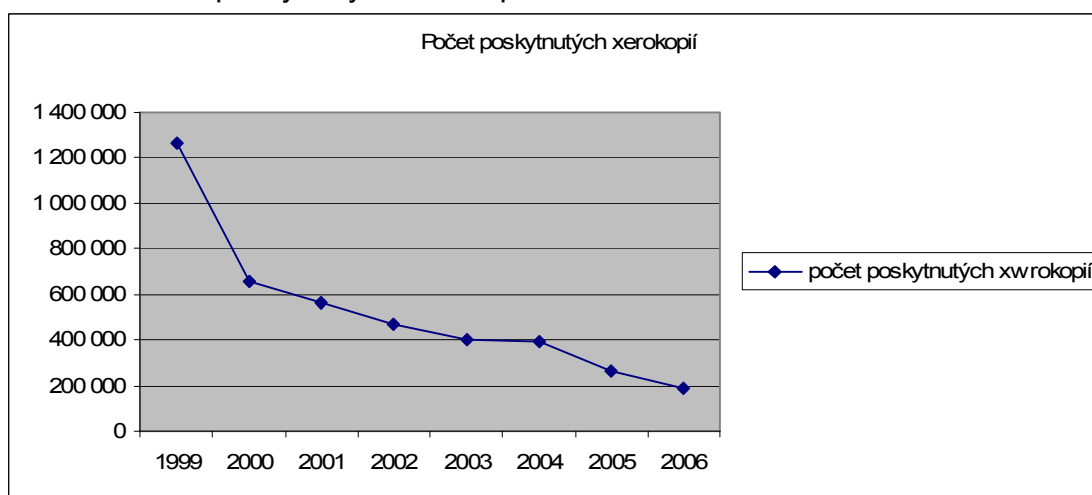
„Počet čtenářů NLK“ kde je zachycen vývoj registrovaných- aktivních čtenářů od roku 1999 do roku 2006.

Graf č. 5 Počet čtenářů NLK

Další důležitou položku příjmů tvoří poplatky za zhotovení xerokopie z časopisů i publikací v souladu s autorským zákonem. Je však zřejmé, že došlo ke značnému snížení příjmů v této skupině ve sledovaném období. V roce 2006 tato částka představovala pouze cca 38% těchto příjmů roku 1998. Tento pokles souvisí s možností individuálního vzdáleného přístupu čtenářů do elektronických verzí informačních zdrojů. Vývoj poskytnutých xerokopí v období od 1999 do 2006 je zachycen v grafu č. 7 „ Počet poskytnutých xerokopí“.

Graf č. 7 Počet poskytnutých xerokopí

UPOZORNĚNÍ: Tento dokument má sloužit výhradně k osobní potřebě oprávněného uživatele a k jeho studijním účelům, je majetkem IPVZ a podléhá autorskému zákonu č. 121/2000 Sb.

V položkách Mezinárodní meziknihovní výpůjční služba a Meziknihovní služba je naopak vidět stoupající zájem čtenářů o tuto službu, kterou začala NLK poskytovat v souladu s knihovním zákonem od roku 2002. Nárůst zájmu o tuto službu je veliký a stoupl cca 40 krát.

Vývoj příjmů koresponduje s výše rozebíranými výdaji. Nárůst výdajů na elektronické zdroje a vlastně stagnující výdaje na tištěné verze.

III. Shrnutí - Závěr

Z uvedených rozborů je zřejmé, že Národní lékařská knihovna jako organizační složka státu je plně závislá na finančních prostředcích přidělovaných zřizovatelem. Veškeré příjmy v souladu se zákonem odvádí na zvláštní účet státního rozpočtu a nemůže s nimi disponovat. Ale vzhledem k tomu, že průměrné výdaje jsou cca 50 mil. Kč a příjmy 1,4 mil Kč, je to zanedbatelná částka. Podle mého názoru je tento způsob zřízení v souladu jak s knihovním zákonem, tak zákonem 218/2000 Sb. Úkoly, které knihovna plní, jsou jednoznačně nevýdělečné, hlavním úkolem je umožnit přístup ke knihovnicko-informačním službám široké odborné veřejnosti.

Z čistě ekonomického pohledu by bylo nejefektivnější sestěhování všech provozoven a depozitářů NLK do jedné vlastní budovy. Jen náklady na pronájem v Lékařském domě činí cca 3,5 mil Kč ročně – což je cca čtvrtina výdajů na akvizici. I přes to, že ostatní prostory má NLK pronajaty bezúplatně, vznikají druhotné výdaje na zajištění odpovídajících klimatických i bezpečnostních podmínek pro uskladnění tiskovin. Další nezbytné výdaje jsou spojené s dovozem svazků ze dislokovaných depozitářů, ale i se zajištěním provozu tří výpůjčních protokolů. Centralizace fondů a veškerých služeb do jediného objektu by nejen vedla k přímé úspoře výdajů, ale i ke snížení počtu pracovníků cca o 10%. Tento svůj názor zde uvádím jako čistě ekonomický závěr, který vyplynul z výše prováděných sledování vývoje výdajů NLK. Realizace by však nebyla jednoduchá a ani závislá pouze na NLK.

Jako nejzávažnější považuji zjištění zachycující změnu vývoje knihovnicko-informačních služeb, postupný přechod od pouze tištěných informačních zdrojů k elektronickým verzím. Tento trend je zachycen nejen ve zvýšených výdajích za přístupy k odborným databázím a plným textům a snižováním výdajů na tištěné verze, ale i zvýšeným zájmem o vzdálené elektronické přístupy čtenářů ke knihovním zdrojům a snížením zájmu o xerokopie článků z tištěných zdrojů. Tato situace (i přes svojí zdánlivou jednoznačnost) je velice obtížná z manažerského hlediska vzhledem ke vzrůstajícím cenovým požadavkům vydavatelů (vázání odběrů elektronických verzí k tištěným, cca 7% meziroční nárůst cen atd.). Další problém je i snižování rozpočtu na věcné výdaje – zejména na akvizici tištěných verzí. Ale i přesunutí prostředků na zajištění přístupu do elektronických verzí nepokrývá nyní celou potřebnou oblast. NLK se snaží s těmito nepříznivými vlivy vyrovnat a částečně kompenzovat jednak účastí v národních konsorciích, kdy se jednotlivé odborné knihovny dohodnou na odběrech, úhradách i elektronických přístupech jednotlivých konkrétních titulů s podmínkou, že ostatní účastníci konsorcia mají rovnocenný přístup k elektronickým informačním zdrojům. Důležitá je i spolupráce v rámci spolupráce konzultační skupiny REGLEK (regionální lékařské knihovny). Tuto cestu podporuje i MZ ČR a navýšením rozpočtu přispívá na zpřístupnění např. ve skupinové licenci pro cca 30 zdravotnických knihoven. Další oblast, kde se odrazilo snižování výdajů na nákup tištěných verzí časopisů, je zvýšený zájem o meziknihovní výpůjční službu a mezinárodní meziknihovní výpůjční službu. Jedná se ve velké míře o zajištění kopie jednotlivého článku ze zdroje nedostupného v NLK nebo i ČR.

Jsem přesvědčená, že zvyšování možností samostatného přístupu čtenářů do elektronických verzí časopisů i odborných lékařských databází je trend, který se bude nadále rozvíjet a je správné touto cestou směřovat i činnost NLK. Tím ovšem nechci popřít nezastupitelnou roli tištěných zdrojů v knihovně, kdy čtenáři mohou studovat v jednotlivých odborných časopisech buď přímo v prostorách NLK, nebo i formou klasické výpůjčky studovat materiály mimo NLK. Je to tradiční způsob, na který je většina čtenářů NLK zvyklá. Přechod k elektronickým verzím přináší nové problémy

UPOZORNĚNÍ: Tento dokument má sloužit výhradně k osobní potřebě oprávněného uživatele a k jeho studijním účelům, je majetkem IPVZ a podléhá autorskému zákonu č. 121/2000 Sb.

k řešení (digitální úložiště, formáty dat adt.). Řešení těchto otázek je srovnatelné i pro uchovávání a zabezpečení ekonomických dat.

IV. Seznam tabulek a grafů

Seznam grafů:

Graf č. 1 Přehled struktury výdajů NLK v tis. Kč	str. 31
Graf č. 2 Index vývoje nákladů	str. 32
Graf č. 3 Porovnání věcných výdajů v tis. Kč	str. 37
Graf č. 4 Vývoj struktury výdajů na akvizici	str. 38
Graf č. 5 Počet čtenářů NLK	str. 42
Graf č. 6 Počet poskytnutých xero kopií	str. 42

Seznam tabulek:

Tabulka č. 1 Tabulka celkových výdajů NLK v tis. Kč	str. 29
Tabulka č. 2 Index vývoje nákladů vztažený k roku 1998	str. 30
Tabulka č. 3 Index meziročního nárůstu výdajů celkem	str. 30
Tabulka č. 4 Struktura výdajů NLK	str. 30
Tabulka č. 5 Vývoj celkových mzdových výdajů v tis. Kč.	str. 33
Tabulka č. 6 Index nárůstu mzdových výdajů	str. 33
Tabulka č. 7 Vývoj struktury mzdových výdajů v tis. Kč	str. 33
Tabulka č. 8 Vývoj věcných výdajů v tis. Kč	str. 34
Tabulka č. 9 Index nárůstu věcných výdajů	str. 34
Tabulka č. 10 Přehled výdajů na samostatně schválené projekty v tis. Kč	str. 35
Tabulka č. 11 Podíl výdajů na realizaci projektů k celkovým výdajům	str. 36
Tabulka č. 12 Index výdajů na akvizici k věcným výdajům celkem	str. 36
Tabulka č. 13 Vývoj struktury výdajů na akvizici	str. 38
Tabulka č. 14 Index výdajů na tištěné a elektronické informační zdroje vztažené k věcným výdajům celkem	str. 39
Tabulka č. 15 Vývoj věcných nákladů po odečtu nákladů na akvizici v tis. Kč	str. 39
Tabulka č. 16 Vývoj celkových příjmů v tis. Kč	str. 40
Tabulka č. 17 Vývoj struktury příjmů NLK v tis. Kč	str. 41

UPOZORNĚNÍ: Tento dokument má sloužit výhradně k osobní potřebě oprávněného uživatele a k jeho studijním účelům, je majetkem IPVZ a podléhá autorskému zákonu č. 121/2000 Sb.

V. Přílohy

Příloha č.1 – Zřizovací listina NLK

Příloha č.2 – Statut NLK

Příloha č.3 – Organizační řád NLK

UPOZORNĚNÍ: Tento dokument má sloužit výhradně k osobní potřebě oprávněného uživatele a k jeho studijním účelům, je majetkem IPVZ a podléhá autorskému zákonu č. 121/2000 Sb.

VI. Seznam použité literatury

1. Sbírka zákonů ČR (online), dostupné na internetu :< www.sbirka.cz >
cit 2007-08-15.
2. < www.nlk.cz >
3. Kumšt J., Paroubek J. *Rozpočtová skladba v roce 2007 a praktické příklady*.
Praha: ANAG, 2006. ISBN 80-7263-356-2.
4. *Národní lékařská knihovna*. Praha: JORIKA, 2001. ISBN 80-238-7621-X.

UPOZORNĚNÍ: Tento dokument má sloužit výhradně k osobní potřebě oprávněného uživatele a k jeho studijním účelům, je majetkem IPVZ a podléhá autorskému zákonu č. 121/2000 Sb.

Seznam citované literatury:

---

¹ Zřizovací listina NLK č.j.: 16037/2001 ze dne 1.8.2001

² Statut NLK ze dne 23.4.2002

³ § 45 Zákona č. 218/2000 Sb.

⁴ § 45 Zákona č. 218/2000 Sb. odstavec 9

⁵ § 45 Zákona č. 218/2000 Sb.

⁶ § 46 Zákona č. 218/2000 Sb.

⁷ § 29 Zákona č. 563/1991 Sb.

⁸ § 16 Zákona č. 257/2001 Sb.

⁹ § 17 Zákona č. 257/2001 Sb.

¹⁰ § 110 Zákona č. 262/2006 Sb.

¹¹ § 96 Zákona č. 235/2007 Sb.

¹² § 6 Zákona č. 137/2006 Sb.

¹³ § 7 Zákona č. 137/2006 Sb.

¹⁴ § 28 Zákona č. 320/2001 Sb.

¹⁵ § 25 Zákona č. 320/2001 Sb.

¹⁶ § 21 Zákona č. 218/2000 Sb.

¹⁷ § 10 Zákona č. 89/1995 Sb.

.